

Posudek – oponentský

Autor práce: Barbora Čeřovská

Název práce: Církevní školství v České republice po roce 1989 se zaměřením na základní a střední školy

Školitel: doc. PhDr. Miroslava Váňová, CSc.

Oponent: Mgr. Hana Tonzarová, Th. D.

Aktuálnost tématu

Autorka si zvolila aktuální téma, které je však **částečně v literatuře již zpracováno** (viz publikace JUDr. Záboje Horáka, Ph.D., které autorka zčásti v práci využila, avšak **opomněla jeho významnou práci** ve vztahu k vybranému tématu, totiž publikaci: Církev a české školství s podtitulem: Právní zajištění působení církví a náboženských společností ve školství na území českých zemí od roku 1918 do současnosti, která vyšla v r. 2011.

V anotaci autorka uvádí, že z dotazníkového šetření na 2 církevních gymnáziích (podotýkám, že se však navíc jednalo jen o 2 třídy – 1 na každém gymnáziu) chce „odpovědět na otázku, v čem jsou církevní školy specifické a jak se liší od škol státních.“ To je s ohledem na rozsah práce **neréálný cíl**. (Viz více níže v hodnocení výzkumu.)

Zpracování teoretické části

Autorka zvolila **název, který nekoresponduje plně s prací**. Dle názvu by musela pojednat o základních a středních školách po r. 1989 všech církví v ČR. Téma je však v práci zpracováno jen částečně. Není možné následně vymezit v Úvodu, že se bude jednat „o současnou situaci církevního školství, konkrétně katolického školství po r. 1989.“

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část – výzkum. Teoretická část má 23 stran textu (s Úvodem 24), výzkumná část má 18 stran (se závěrem 19), dále je uveden obsah, anotace, klíčová slova, soupis literatury a přílohy.

V 1. kapitole příliš rozsáhle popisuje situaci církví v ČR před r. 1989, **měla se soustředit na církevní školství** popř. jen s krátkým úvodem o celkové situaci

V kapitole 2 se autorka **příliš podrobně věnuje restitucím** (včetně církevně - politického jednání), opět by stačilo stručnější pojednání. Autorka zde hovoří o církvi a státu, (míní Římskokatolickou církev), měla by však hovořit o církvích, neboť otázka restitucí není jen otázkou církve Římskokatolické. Autorka končí kapitolu v r. 2012 (s. 16), další 3 roky jsou popsány až v kapitole 4. 1. 4. (s. 26 a 27), tj. je **přerušena souvislost textu**.

Ve 3. kapitole (začíná **na s. 17**) **se teprve dostává k meritu věci** – církevním školám po r. 1989. Samotné téma tedy zpracovává v teoretické části pouze na sedmi stranách.

V podkapitole 3. 2. (s. 21) není vhodné citovat MK ČR 2012, když skutečnost je jiná, na což autorka poukazuje poznámkou – odkazem do jiné kapitoly. Bylo možné citaci zkrátit a uvést v textu, jak se věc má nyní.

Obecně **citace jsou v práci příliš dlouhé**.

Autorka často zmiňuje právní normy (kupř. na s. 21, 22 z r. 1990, ale **cituje je dle novějších novel právních norem** – z r. 2009. Z toho vzniká i nejasnost (s. 22), zda je myšlena norma z r. 1990, či z r. 2009, neboť autorka uvozuje text slovy: „Článek 33, hlava čtvrtá.“

Od s. 23 **text ne vždy dobře navazuje**. Kupř. na s. 23, kde píše autorka o dělení let studia obecně a navazuje větou o financování, jíž končí odstavec a celou podkapitolu. V kapitole 4. Současná situace je podkapitola 4. 1. 2. Historický vývoj, který autorka již bohatě popsala v kapitole 1. V kapitole 4. 3. Volitelnost výuky náboženství vychází ze srovnání 50. let a roku 2004, dále 2007 až do 2010/11 až do r. 2015, následně se vrací k r. 1996 a následně do r. 1983, kde je navíc chyba: Kodex juris canonici, o kterém zde autorka píše, nebyl vytvořen v r. 1983, kdy došlo k jeho novelizaci, vytvořen byl v r. 1917.

V textu se také **opakují informace**, kupř. s. 23 odstavec druhý, čtvrtý a pátý – navíc plně celý citován. Informace se opakují i napříč kapitolami (4.4. s. 30 se píše o loajalitě učitelů, o níž psala autorka již na s. 21).

Na s. 24. píše autorka o 5 VOŠ Římskokatolické církve a 7 „protestantských“, aniž by rozklíčovala o jaké školy (či alespoň typy), či církve se jedná. Navíc Římskokatolická církev má 6 VOŠ.

Závěrečná podkapitola 4. 4. (s. 30) pod názvem Církevní školy a zřizovatelé je rozvržena v jediném odstavci a závěrečnou větou: „V České republice existují školy všech typů a úrovní.“ **Chybí zde výčet jak škol, tak zřizovatelů**. A navíc se zde autorka dopouští **pochybení**, když píše, že „Druhým největším zřizovatelem je Československá církev evangelická“ – taková církev neexistuje, autorka propojila názvy dvou církví, které jsou současně i zřizovateli: Českobratrské církve evangelické a Církve československé husitské.

Zpracování výzkumu

Není popsán zdroj výzkumné metody. Není zapsáno, na základě čeho vybrala výzkumný vzorek, ani není uvedeno, proč pro výzkum zvolila právě dvě školy a konkrétně ty, které zvolila.

Metodu volí autorka **kvalitativní, ovšem odpovědi „kvantifikuje“** (v grafech a procentech) a to dokonce vědomě s argumentem: „zdá se přehlednější“.

V podkapitole Metody výzkumu se dočítáme, že výzkumným vzorkem se stávají septimáni, ti však **nemohou reprezentovat být jen jednu církevní školu. Je proto naprosto irelevantní autorky konstatování**, že: „mají většinou zkušenost i se školou státní, usuzuji, že **jedině oni mohou situaci zhodnotit objektivně**.“ Autorka ani neříká kolik z nich zkušenost se státní školou má. I v tom případě, by však nebylo možno hovořit o objektivním zhodnocení situace (s ohledem na počet respondentů.)

Autorka sice píše, kolik se výzkumu zúčastnilo studentů, ale **nepíše z kolika**, v kapitole 7 (Výzkumný vzorek) popisuje jen zkušenosti se studenty v Praze (a ne v Plzni, tam se omezuje na konstatování počtu studentů, jejich věku, délky výzkumu a informace o přítomnosti učitele ve třídě.)

Autorka popisuje své **dojmy, což do výzkumu nepatří**. (s. 37 4. odstavec úvahy o výsledcích bez výzkumu). Obdobně na s. 38 píše o „zjištěném faktu“, že je na gymnáziu více žáků ateistů, avšak tento „fakt“ autorka přitom nijak nezjišťovala. Irelevantní je i tvrzení, že „většinou mají zkušenost se školou státní“, neboť ani tuto informaci autorka ve výzkumu nezjišťovala a nemůže tedy ani říci, zda a o jakou „většinu“ se jedná. Obdobně vágně autorka hovoří o tom, že „učitelé mají pravděpodobně větší potřebu vychovávat žáky“, aniž by pravděpodobnost zkoumala. Rovněž na téže s. 42 autorka uvádí vlastní zkušenost, kterou převádí jako předzvěst toho, co se stane (opět bez výzkumu).

Na s. 43 u výsledku „není odlišná“ 5 žáků, v grafu na s. 44 je však uvedeno žáků 8.

Na s. 49 chybí ve výčtu zkoumané gymnázium v Plzni.

Jako problematickou vidím též nepřímou vazbu mezi cílem výzkumu a v dotazníku položenými otázkami. Proto autorka místo dat z výzkumu uvádí na několika místech jen své dojmy – viz výše.

Hodnocení

Celkově práce vykazuje zásadní nedostatky jak v části teoretické – v obsahu i formě – tak ve výzkumu, který nesplňuje požadavky výzkumu dle současných kritérií. Proto navrhuji známku 3 – 4 (v závislosti, zda bude autorka schopna doplnit informace při obhajobě a bude – li pro zkušební komisi akceptovatelné přijmout výzkumnou část, která vykazuje silné nedostatky.

Otázky k obhajobě: Autorka by měla při obhajobě prokázat znalost o církevních základních a středních školách v ČR, kterou by měla prokázat jejich výčtem a rovněž i výčtem jejich zřizovatelů.

Autorka by dále měla korigovat svůj výzkum a navrhnout doplnění otázek, které by lépe vyhovovaly cíli její práce.

V Praze 27. 5. 2016

Mgr. Hana Tonzarová, Th. D.